

ΔΟΥΜΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ



*Παραγωγός βιολογικών προϊόντων
Παραγωγός παραδοσιακών ποικιλιών
Μέλος του Αιγίλοπα και του Πελίτι*

ΞΙΦΙΑΝΗ ΠΕΛΛΑΣ

ΤΗΛ 6974127248, 6947320479, www.giorgosdoumos.blogspot.gr

Υβρίδια και παραδοσιακές ποικιλίες:

Τι σημαίνει αυτή η διάκριση;

Υβρίδια καλούνται τα φυτά, τα οποία προκύπτουν από τη διασταύρωση διαφορετικών ποικιλιών του ίδιου είδους και παρουσιάζουν “βελτιωμένα” χαρακτηριστικά σε σχέση με τα φυτά από τα οποία προέρχονται, όπως: αύξηση της παραγόμενης ποσότητας, διευκόλυνση για πολυήμερες μεταφορές, αύξηση του μεγέθους των καρπών, ανθεκτικότητα σε ασθένειες, σε χημικά φάρμακα ή λιπάσματα και ακραία καιρικά φαινόμενα, ομογενοποίηση των παραγόμενων προϊόντων για τη διευκόλυνση της τυποποίησής τους, μορφοποίησή τους για χάρη της καταναλωτικής αισθητικής (πχ φρούτα χωρίς κουκούτσια ή ευθύγραμμες πιπεριές, που να βολεύουν στο τηγάνισμα...), Αυτές οι «βελτιώσεις» και εξυπηρετούν εμπορικούς σκοπούς. Τα υβρίδια παρουσιάζουν το αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό, ότι τα φυτά που προέρχονται από σπόρους υβριδίων κατά κανόνα δεν εμφανίζουν τα “βελτιωμένα” χαρακτηριστικά ή παράγουν στείρους σπόρους. Λόγω του ότι τα υβριδιακά φυτά είναι πιο παραγωγικά και έχουν αυξημένο ποσοστό νερού στη σύνθεσή τους, έχουν ανά μονάδα βάρους μικρότερη συγκέντρωση θρεπτικών συστατικών. Αγοράζοντας λοιπόν μια υβριδιακή τομάτα, αγοράζουμε κατά μεγάλο ποσοστό νερό. Η υψηλότερη τιμή μιας τομάτας παραδοσιακής ποικιλίας συνδέεται άμεσα με την χαμηλότερη παραγωγικότητα του φυτού, που σημαίνει αυτόματα την μεγαλύτερη συγκέντρωση θρεπτικών συστατικών σε σχέση με μια αντίστοιχη υβριδιακή. Η σημερινή εντατική γεωργία που χρησιμοποιεί τους βιομηχανικούς σπόρους παράγει ποσότητες «άδειας μάζας» με μειωμένα θρεπτικά συστατικά και πιθανότατα αυτός είναι ο λόγος, που χρειαζόμαστε σήμερα τα συμπληρώματα διατροφής.

Σύντομο σπορο-ιστορικό: Αρχικά οι σπόροι παράγονταν αποκλειστικά από γεωργούς, οι οποίοι «εξημέρωναν» και βελτίωναν τα διάφορα άγρια είδη και δημιούργησαν τα σημερινά καλλιεργούμενα φυτά, όπως το σιτάρι, το καλαμπόκι το ρύζι κλπ. Αργότερα, μέρος της γενετικής βελτίωσης πέρασε στα χέρια δημόσιων ερευνητικών Ινστιτούτων, τα οποία άρχισαν μέσα από πειράματα να εισάγουν σταδιακά τη λογική των υβριδίων, προσφέροντας με τη σειρά τους νέες - υβριδικές αυτή τη φορά - ποικιλίες αγροτικών φυτών. Τις τελευταίες όμως δεκαετίες, οι

δημόσιοι βελτιωτές δεν χρηματοδοτούνται επαρκώς και αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό το μερίδιο της ιδιωτικής βιομηχανίας σποροπαραγωγής.

Σπόροι της Βιομηχανίας: Οι σπόροι της ιδιωτικής βιομηχανίας σποροπαραγωγής καλύπτονται από πνευματικά δικαιώματα (ή πατέντες στην περίπτωση των γενετικά τροποποιημένων-Γ.Τ.Ο.). Τα υβρίδια πρώτης γενιάς (F1) των σπόρων της βιομηχανίας διασπώνται στην δεύτερη γενιά και έτσι ο σπόρος που ενδεχόμενα να κρατήσει ο γεωργός, δεν αναπαράγεται σωστά. Επομένως, είτε για νομικούς είτε για πρακτικούς λόγους, ο παραγωγός δεν μπορεί να κρατήσει σπόρο για την επόμενη χρονιά και άρα πρέπει να τον αγοράσει ξανά από τις εταιρίες. Οι σπόροι αυτοί έχουν υψηλή παραγωγικότητα, αλλά είναι ταυτόχρονα και ευπαθείς και απαιτούν σημαντικές εισροές από λιπάσματα και παρασιτοκτόνα. Η ίδια εταιρεία που έχει πατεντάρει το υβρίδιο, πουλάει και το ζιζανιοκτόνο που αντέχει το φυτό, όπως και τα ανάλογα λιπάσματα. Επομένως *εντείνεται η εξάρτηση του γεωργού από φάρμακα και από την αγορά νέου σπόρου κάθε χρόνο.* Οι βιομηχανικοί σπόροι είναι κατάλληλοι για την εντατική γεωργία. Η δημιουργία τους βασίζεται στους παλιούς σπόρους και στα άγρια είδη, αλλά η νομοθεσία επιτρέπει στις εταιρίες να μην αποκαλύπτουν τις πηγές που χρησιμοποίησαν κι έτσι δεν γνωρίζουμε με ακρίβεια τι περιέχει ο νέος σπόρος, ούτε τη διαδικασία με την οποία έγινε η «βελτίωση» του, *αν δηλαδή χρησιμοποιήθηκε ακτινοβολία, χημική επεξεργασία ή άλλη μέθοδος.*

Τις τελευταίες δεκαετίες η βιομηχανία σποροπαραγωγής χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλη συγκέντρωση δύναμης. Οι μεγάλες εταιρίες συνεχώς εξαγοράζουν τις μικρές και τις μεσαίες με αποτέλεσμα, δέκα μόνον πολυεθνικές να ελέγχουν το 73% της παγκόσμιας εμπορικής διακίνησης σπόρων. Οι περισσότερες, είναι εταιρίες παραγωγής αγροχημικών ουσιών. Μέσω της εμπορίας σπόρων προωθούν κυρίως τα χημικά τους προϊόντα από τα οποία κερδίζουν πολύ περισσότερα χρήματα. Η δύναμη που έχει αποκτήσει η βιομηχανία σποροπαραγωγής επηρεάζει και το μοντέλο της γεωργίας που η κοινωνία επιλέγει για το μέλλον της (εντατική χημική ή ήπια πολύ-λειτουργική), αλλά και τα κριτήρια της γενετικής βελτίωσης (το είδος των ποικιλιών που τρώμε).

Η Δύναμη της Ιδιωτικής Βιομηχανίας Σποροπαραγωγής αντανακλάται στη νομοθεσία: Όλοι οι σπόροι στην ΕΕ, για να κυκλοφορήσουν στο εμπόριο πρέπει να εγγραφούν σε επίσημο κατάλογο. Η εγγραφή απαιτεί Ομοιομορφία και Σταθερότητα, χαρακτηριστικά που αντιστοιχούν στη φύση των σπόρων της βιομηχανίας λόγω της πολύ στενής γενετικής τους βάσης. Αντίθετα οι σπόροι των γεωργών, που διαθέτουν μια πολύ ευρεία γενετική βάση και προσαρμοστικότητα, δεν χαρακτηρίζονται σταθεροί. Ο νομοθέτης θεώρησε αυτήν την ιδιότητα αρνητική και μέσω του καταλόγου, εξόρισε τους παραδοσιακούς σπόρους από την αγορά αφήνοντας βέβαια κάποια παράθυρα και παρεκκλίσεις, που δεν διευκολύνουν τον μικρο-μεσαίο γεωργό. Πέραν αυτού, η εγγραφή στον κατάλογο έχει κόστος και γραφειοκρατικές διαδικασίες, που εύκολα μπορεί να αντιμετωπίσει μια μεγάλη εταιρία αλλά είναι δυσβάστακτα για έναν μεμονωμένο παραγωγό.

Οι Παραδοσιακές Ποικιλίες

Κάθε χώρα διαθέτει ένα μεγάλο φυσικό θησαυρό, την γενετική ποικιλότητα, δηλαδή ποικιλία λαχανικών και φρούτων, καθώς και σπάνια είδη ζώων, προσαρμοσμένα όλα στις συγκεκριμένες κλιματικές συνθήκες. Οι παραδοσιακοί γεωργοί είχαν φτάσει με τον καιρό να έχουν μια ποικιλία για σχεδόν κάθε ανάγκη, π.χ. μια ποικιλία που θα την φύτευαν αν προβλεπόταν ξηρασία ή μια ποικιλία που θα άντεχε σε κάποια αρρώστια. Ήξεραν πως να απομονώσουν κάποιο χαρακτηριστικό. Με την έλευση των μονοπωλίων βλέπουμε τις ποικιλίες που κληροδοτήθηκαν από γενιά σε γενιά, να εγκαταλείπονται, χάριν του σπόρου που αγοράζει ο αγρότης από το μαγαζί. Οι ποικιλίες που ήταν προσαρμοσμένες στις ειδικές ανάγκες της περιοχής και ήταν αποτέλεσμα επίπονης προσπάθειας αιώνων, κινδυνεύουν σοβαρά από ολοσχερή εξαφάνιση, ενώ καλλιεργείται σκόπιμα η αποκλειστική εξάρτηση των εντόπιων παραγωγών και κατ' επέκταση όλης της εγχώριας παραγωγής από εταιρείες εμπορίας υβριδίων. Σύμφωνα με έρευνες στην Ελλάδα, μόνο το 1% των εγχώριων ποικιλιών σίτου και το 2-3% των λαχανικών, που υπήρχαν πριν από πενήντα χρόνια, διασώζεται υπό καλλιέργεια σήμερα. Προβλέπεται ότι σύντομα το 90% των παραδοσιακών Ευρωπαϊκών ποικιλιών θα εξαφανιστεί και η κατάσταση θα γίνει μη αναστρέψιμη. Ήδη οι παραδοσιακές ποικιλίες εξαφανίστηκαν από τη Γερμανία και στην Αγγλία έχουν εξαφανιστεί από την αγορά 1500 ποικιλίες.

Στον αγώνα διάσωσης των παραδοσιακών σπόρων έχουν ενταχθεί δύο μεγάλες πρωτοβουλίες στην Ελλάδα, ο Αιγίλοπας και το Πελίτι, δημιουργώντας τράπεζες Σπόρων από ντόπιες ποικιλίες.

Υπάρχουν παραδοσιακές ποικιλίες με μεγάλη παραγωγή και καλά χαρακτηριστικά για εμπορική χρήση. Υπάρχουν και άλλες με μικρότερη απόδοση από τις βελτιωμένες. Είναι όλες κατάλληλες για το πολύ-λειτουργικό μοντέλο γεωργίας του μικρού και μεσαίου αγρότη, για μια μορφή ήπιας γεωργίας που δεν είναι εντατική. Ο παραδοσιακός σπόρος είναι ελεύθερος για αναπαραγωγή και έχει μικρές απαιτήσεις για λιπάσματα και φυτοπροστασία, επομένως δεν απαιτεί μεγάλες χρηματικές εισροές, και έτσι αποκτά μεγάλη σημασία σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Οι παραδοσιακές ποικιλίες που χάνονται είναι (μαζί με άλλα ημιάγρια είδη) οι γονείς των μοντέρνων ποικιλιών, αποτελούν δηλαδή τη βάση, όχι μόνον της παλιάς αλλά και της καινούριας διατροφής μας.

Η απώλεια παραδοσιακών ποικιλιών σημαίνει απώλεια ενός πολιτιστικού και οικονομικού δημόσιου αγαθού που αποτελεί εγγύηση για μελλοντική διατροφική επάρκεια και ανεξαρτησία. Η απώλεια των παραδοσιακών σπόρων σημαίνει συντριπτική μείωση της αγροτικής βιοποικιλότητας. Ας μην ξεχνάμε ότι σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, η βιοποικιλότητα είναι η συνέχεια της ζωής.

Και τα μεταλλαγμένα;

Η διαφορά των μεταλλαγμένων προϊόντων από τα υβρίδια συνίσταται στο βαθμό επέμβασης του ανθρώπου. Στα υβρίδια είναι ακόμα μέσα σ' ένα φυσικό επίπεδο, δηλαδή πρόκειται για αυστηρά ελεγχόμενες διασταυρώσεις ανάμεσα σε διάφορα φυτά και ποικιλίες.

Στα γενετικά τροποποιημένα ή μεταλλαγμένα φυτά ο άνθρωπος επεμβαίνει στο γονιδίωμα του φυτού με απρόβλεπτες συνέπειες, καθώς ο οργανισμός δεν αναγνωρίζει πια τις ουσίες που τρώει, με κύρια συνέπεια την ραγδαία ανάπτυξη καρκίνων. Ασπραφτερά, σαν πλαστικά, εκτός εποχής προϊόντα που βρίσκουμε στους πάγκους των σούπερ μάρκετ από Ολλανδία ή Βέλγιο π.χ. είναι κατά πάσα πιθανότητα μεταλλαγμένα...

Υβρίδιο - η λέξη παράγεται από το αρχαιοελληνικό ύβρις και ύβρις σημαίνει:
«Αυθάδης βία πηγάζουσα εξ υπερβολικής συναισθήσεως δυνάμεως ή εκ πάθους, αυθάδεια, αλαζονεία αυθάδης, προπέτεια, συχν. εν τη Οδυσσειά ως επί το πλείστον επί των μνηστήρων.» (Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης Liddell-Scott). Στην λέξη «ύβρις» εμπεριέχεται ετυμολογικά η έννοια του Υπέρ και έτσι η λέξη αφορά την υπέρβαση του μέτρου, την ανθρώπινη ασέβεια στο φυσικό μέτρο.

Σπόροι και φυτά υβρίδια, στειρωμένα από ζωή για χάρη του κέρδους και του ελέγχου. Άνθρωποι καταναλωτές, που στηρίζουν συναινώντας και υπερβαίνουν το μέτρο για χάρη μιας επιφανειακής ευκολίας (για να είναι π.χ. το μανταρίνι και το καρπούζι χωρίς κουκούτσια). Υβρεις ανθρώπων κατά της φύσης, της Ζωής και της συνολικής φυσικής και κοινωνικής ισορροπίας.

ΜΟΝΟ Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΝΑΚΟΨΕΙ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ!

Ερώτηση: Όταν στα φώνια μας επιμένουμε π.χ. για σταφύλι και καρπούζι χωρίς κουκούτσια, ποιος είναι ο υπεύθυνος της ανισορροπίας που θα προκύψει: αυτός που τα έφτιαξε, αυτός που τα καλλιέργησε ή αυτός που τα απαιτεί για να τα καταναλώσει και, αν δεν τα βρει, προσπερνάει δυσαρεστημένος μια λεπτόφλοδη, «ραγισμένη» τομάτα, ένα σταφύλι με κουκούτσι ή μια «στραβή» πιπεριά;

Αναζητώντας και καταναλώνοντας έναν καρπό από παραδοσιακή ποικιλία:

- Επωφελείστε στο μέγιστο βαθμό από τα θρεπτικά συστατικά ενός πλήρους φυσικού και ισορροπημένου προϊόντος
- Στηρίζετε τους παραγωγούς στη συνέχιση της καλλιέργειας ποιοτικής και κοινωνικά δίκαιης τροφής για όλους μας
- Αποσταθεροποιείτε την προγραμματισμένη υποδούλωση του γήινου πληθυσμού στις πολυεθνικές παραγωγής σπόρων και αγροχημικών, η οποία έχει χειρόστες συνέπειες για την υγεία μας, τη φυσική ισορροπία και το πολιτικό πεπρωμένο του πλανήτη.

